



Pelastuskomentaja

28.9.2020

Allekirjoitetun asiakirjan sähköinen versio

**Tarkastusvaliokunta tiistai 29.9.2020 klo 12.30 Teams-kokous/ K 1/2020 vp - K 17/2020 vp/
Asiantuntijapyyntö**

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa seuraaviin alla oleviin kysymyksiin:

Teema: Häätäkeskustoiminnan uudistaminen

-Miten arvioisitte häätäkeskustoiminnan uudistusten (2001-2005 ja 2011-2014) onnistumista ja uudistuksille asetettujen tavoitteiden toteutumista? Mitkä ovat olleet kipupisteet?

-Mitkä ovat häätäkeskustoiminnan ongelmat ja kehittämishaasteet? Mistä ongelmat ovat johtuneet ja mitä niistä on ollut seurauksena?

Helsingin kaupungin pelastuslaitos on jo aiemmin lausunut aikavälissä esiintyvissä aikoina tehtyihin kyselyihin seuraavasti:

- Kuulemistilaisuus valtioneuvoston selonteosta häätäkeskusuudistuksesta (VNS 3/2007 vp) 12.2.2008 (Liite 1)
- Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen lausunto TOTI-hankkeen tuottamasta dokumentaatiosta 112-toiminnan kehittämiseksi 15.7.2009 (liite 2)
- Luonnos hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi häätäkeskustoiminnasta 15.10.2009 (Helsingin pelastuslaitoksen osuus liitettynä Liite 3)
- Helsingin esihoitotehtävien kasvu vuosina 2005 – 2013, yhteistyössä Helsingin pelastuslaitos ja Häätäkeskuslaitos 15.10.2014 (Liite 4)

Yllä mainittuihin dokumentteihin ei Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella ole lisää lausuttavaa.

Nykytilanteesta pelastuslaitos esittää seuraavat huomiot:

Ensin on mainittava, että järjestelmä toimii pääsääntöisesti hyvin ja turvallisuutta varsinaisesti vaarantavia poikkeamia sattuu todella harvoin. Kenttätasolla yhteistyö toimii hyvin mutta ylemmällä tasolla yhteistyössä ja toisten ymmärtämisessä on selviä puutteita. Pelastuslaitos toivoisi Häätäkeskuslaitokselta avoimenpää yhteistyötä ja tietojenvaihtoa sekä pelastustoimen parempaa kuuntelemista kehittämissuunnitelmissa.



Pelastuskomentaja

28.9.2020

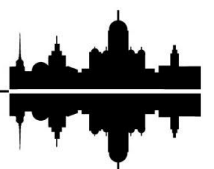
Allekirjoitetun asiakirjan sähköinen versio

Hätäkeskuslaitos on pyrkinyt yhtenäistämään palveluaan eri hätäkeskusten välillä, sekä luomaan verkottuneen järjestelmän, jossa hätäpuheluita ruuhka-aikana ohjautuu toisiin hätäkeskuksiin. Hätäkeskuksia muodostettaessa luotettiin suuruuden tuomaan taloudellisuuteen sekä tietotekniikan kehittymiseen. Hätäkeskuslaitos on toiminnassaan keskittynyt voimakkaasti hälytysten vastaanottoon ja hälyttämiseen. Puheluihin vastaamisajan kehitystä voidaankin pitää hyvänä. Hätäkeskuslaitos on osittain yllä mainituista syistä johtuen karsinut voimakkaasti tukipalveluitaan. Nämä tukipalvelut ovat pelastustoimelle keskeisiä pelastustoiminnan onnistumisen kannalta, mistä syystä johtuen pelastuslaitokset ovat joutuneet korvaamaan tämän puutteen perustamalla omia tilannekeskuksiaan ja resursoimaan ne omalla henkilöstöllään. Suoremmin sanottuna kustanne, minkä valtio on säästänyt, on siirretty kuntien maksettavaksi. Määrätyllä tavalla on kierretty ympyrä. Kun 1980 luvun alussa alettiin muodostaa ensimmäisiä kunnallisia hätäkeskuksia, tarkoitus oli päästä irti laitokohtaisista tilannekeskuksista, säästösyistä. Tähän malliin päästiinkin, mutta silloin, kun valtio otti hätäkeskukset itselleen ja aloitti toimintojen keskittämisen ja tukitehtävien voimakkaan karsimisen, ovat tilannekeskukset tehneet paluun.

Hätäkeskuslaitos on jatkanut palvelujen siirtämistä kunnalliselle pelastustoimelle koko toimintansa ajan. Tietojärjestelmien kehittyessä hätäkeskuslaitos on siirtänyt yhä enemmän vastuuta tietojärjestelmien tietojen syöttämisestä ja oikeellisuudesta alueellisille pelastuslaitoksille. Tämä tarkoittaa sitä, että vähintään vastaava resurssi on siirretty kuntien maksettavaksi. Esimerkiksi kun ennen Erica-tietojärjestelmää Hätäkeskuslaitoksella oli 6-7 henkilöä, jotka vastasivat vasteiden syöttämisestä, näitä tehtäviä hoitaa nyt joku virkamies kunnallisessa pelastuslaitoksessa. Samalla tehtäväkenttä on hajaantunut. Uudet tietojärjestelmät, joissa vastuuta siirretään kunnille, vaativat myös kunnissa osaavaa henkilöstöä ja lisähenkilöstöä, jota ei ole helposti saatavilla.

Verkottunut järjestelmä, jossa hätäpuhelut siirtyvät toiseen hätäkeskukseen, ellei kohdealueen hätäkeskus vastaa riittävän nopeasti, ei ole täysin ongelmaton, toisin kuin on annettu ymmärtää. Naapurialueen hätäkeskus kyllä pystyy suorittamaan hälytyksen, mutta lähdön johtaja jää usein ilman lisätietoja, koska puheyhteys Virvellä on Keravan hätäkeskukseen eikä hälyttävään hätäkeskukseen. Kerava ei välttämättä tiedä hälytyksestä mitään hyödyllistä. Lisäksi on huomattu, että melkein pääsääntöisesti sellaisessa onnettomuustilanteessa, josta tulee paljon soittoja, useampi hätäkeskus hälyttää yksiköitä samalle tehtävälle. Käpylän juna-asemalle neljä keskusta suoritti hälytyksen. Tämä aiheuttaa turhaa sekaannusta ja resurssien sitomista ennen kuin tilanne selviää. Aina ei ole näin selkeää, että hälytetyt yksiköt ovat matkalla samalle tehtävälle.

Keravalla on koko uudelle maalle hälytyksiä varten vain yksi yhteinen ANTO-ryhmä. Hiljaisina aikoina tämä ei ole ongelma mutta esimerkiksi Aila-myrskyn aikaan, kun pieniä tehtäviä on paljon koko ajan, on ANTO-ryhmä käytännössä äänessä koko



Pelastuskomentaja

28.9.2020

Allekirjoitetun asiakirjan sähköinen versio

ajan, häiriten muuta radioliikennettä ja johtamistoimintaa. Lisäksi tämä aiheuttaa viivettä hälytysten tulossa, koska hälytykset tulevat ulos vain yksi kerrallaan ja muodostuu hälytysjonoja. Jokaiselle alueelle tulisi olla oma ANTO-ryhmä.

Keravan JOKE:n asema ja tehtävät tulisi määritellä paremmin. Nyt Hätäkeskuksen organisaatio vaikuttaa ulkopuolisesta haasteelliselta ja erinäköisiä ongelmia siitä onkin aiheutunut. Tähän toivotaan ratkaisua ja kuten yllä mainittiin parempaa yhteistyötä Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hätäkeskuslaitos haluaa mielellään olla mukana, kun Helsingin toimintoja, esimerkiksi hälytysvasteita kehitetään, mutta meitä ei vastavuoroisesti kutsuta mukaan, kun Hätäkeskuslaitos kehittää omia hälytysohjeitaan. ERICAn kehitystyötä terveystoimen puolella ei ole. Olemme raportoineet paljon tietojärjestelmän ongelmista, mutta niihin ei ole tullut muutoksia. Esimerkkinä hälytyskiireellisyyden yliampuminen aikaisempaan ELS-järjestelmään verrattuna. Nykyisin A-tehtävän merkitys on kärsinyt inflaation, kun tietojärjestelmää ei voida muuttaa vastaamaan normaalia B-kiireellisyyttä vaan monesta keikasta tulee A-tehtävä (hyperventiloiva nuori nainen oli aikaisemmin C-tehtävä – nyt A-tehtävä). Ensihoito on joutunut muuttamaan omaa järjestelmäänsä tekemällä näistä A-tehtävistä vain yhden yksikön tehtäviä, kun aikaisemmin sinne aina lähti lääkäriyksikkö tai kenttäjohtoyksikkö. ERICAn ei pystytty syöttämään samoja alueellisia hälytysvasteita, joita pystyttiin syöttämään ELS-järjestelmän aikana, esimerkkinä suro- ja mopo-vasteet (Suro = suuronnettomuus ja mopo=monipotilastilanne).

Hätäkeskustietojärjestelmän käytettävyys on vuoden 2019 aikana häiriintynyt useita kertoja. Häiriöt ovat pelastuslaitosten käsityksen mukaan johtuneet sekä itse tietojärjestelmän, sen rajapintatietojärjestelmien ja -palvelujen, että turvallisuusverkon häiriöistä. Häiriöillä on ollut merkittävää vaikutusta pelastuslaitosten palvelutuotantolle, ja pelastuslaitokset ovat joutuneet tehostamaan valmiuttaan häiriötilanteiden johdosta. Hätäkeskuslaitoksen ja pelastuslaitosten välillä on sovittu käytännöstä, jossa hätäkeskuslaitos tiedottaa välittömästi hätäkeskuspalveluihin liittyvistä häiriötilanteista pelastuslaitoksia. Sovittu malli on toiminut koetuissa häiriötilanteissa joko erittäin pitkällä viiveellä tai ei lainkaan. Hätäkeskuslaitos on informoinut pelastuslaitoksia häiriötilanteista käytännössä täysin sattumanvaraisesti ennalta määrittelemättömiin viestiyhteyksiin, mikä on aiheuttanut merkittävää lisäkuormitusta ja epä-tietoisuutta pelastuslaitoksissa.

Lisätiedot:

Jari Korkiamäki, pelastusjohtaja va., puh. 09 310 30060

Jani Pitkänen
pelastuskomentaja

